

GEHEIMdoorslag op
photocopie
papier

fotom. 207293

Overzicht van stappen en uitlatingen van
Malayaanse Minister-President inzake
Nederlands Nieuw-Guinea, en de reacties daarop.

I. Stappen en uitlatingen van Malayaanse M.P.

1. Begin oktober verklaart de Tunku aan een lokaal Malayaans blad, dat hij de Indonesische Minister Nasution heeft uitgenodigd om met deze de mogelijkheden tot een bemiddeling in het NNG-geschil te bespreken.
2. Tussen de Tunku en Generaal Nasution vindt een bespreking plaats, waarop de Tunku tegenover de pers verklaart goede hoop te hebben op een oplossing van het geschil, waarbij hij laat doorschemeren bepaalde concrete plannen voor ogen te hebben. Hij deelt mede de opvattingen van andere regeringen te willen leren kennen alvorens terzake met de Nederlandse regering in contact te treden.
3. In een verklaring tegenover de pers geeft de Tunku er blijk van het beginsel van zelfbeschikking aan te hangen en geen onvoorwaardelijke overdracht van NNG aan Indonesië voor te staan.
4. Even voor zijn orientatiereis naar het VK, Canada en de VS heeft de Tunku een kort onderhoud met Hr. Ms. Ambassadeur te Kuala Lumpur, waarbij hij mededeling doet van zijn plan om te bemiddelen en aankondigt Nederland te zullen bezoeken om concrete plannen ter oplossing van het geschil rond NNG aan de Nederlandse regering voor te leggen, na de reacties in Londen, Ottawa, Washington en New York te hebben gepeild.
5. Op doorreis naar Londen verblijft de Tunku enige uren op Schiphol, waar uit gesprekken met de pers en uitlatingen tegenover een op het vliegveld aanwezige functionaris van Buitenlandse Zaken blijkt, dat zijn gedachten uitgaan naar een voogdij-schap over NNG.
6. De Tunku bespreekt zijn plannen met de Britse, Canadese en Amerikaanse regeringen, zomede met de Secretaris-Generaal van de VN. Uit binnenkomende berichten over die contacten blijkt dat de Tunku speelt met de gedachte van een trustschap over NNG, uiteindelijk gevolgd door een overdracht, in enigerlei vorm, aan Indonesië.

7. Uit zijn uitlatingen tegenover vertegenwoordigers van regeringen en pers blijkt, dat de bemiddelingspogingen van de Tunku zijn ingegeven door zijn vrees voor een militair conflict over Nederlands Nieuw Guinea, voor het uitbreken waarvan hij meent aanwijzingen te hebben.

8. Uit zijn uitlatingen blijkt tevens dat hij zich bij het vormen van zijn denkbeelden allerminst door pro-Indonesische gevoelens laat leiden.

9. In zijn meest recente vraaggesprek met de pers laat de Tunku zich sceptisch uit over de Nederlandse plannen tot een spoedige verwezenlijking van de zelfbeschikking. Volgens hem zal eerst na twintig jaar van een zelfbeschikking van de bevolking van Nederlands Nieuw Guinea sprake kunnen zijn.

10. Naar Hr Ms Ambassadeur te Canberra van de Australische Minister-President vernam, heeft de Tunku, nog vóór zijn laatste onderhoud met de Britse premier, een persoonlijke brief gericht tot de Australische Minister-President, waarin de concrete inhoud van zijn oorspronkelijke plan als volgt wordt weergegeven:

- a. Nederlands Nieuw Guinea wordt als trustschapsgebied onder de V.N. gesteld;
- b. trustees worden India, Ceylon en Malaya;
- c. Nederlands Nieuw Guinea wordt overgedragen aan Indonesië wanneer omstandigheden daarvoor gunstig zijn;
- d. diplomatieke betrekkingen tussen Indonesië en Nederland worden hersteld;
- e. Nederlandse bezittingen in Indonesië worden teruggegeven.

Als gevolg van zijn gesprek met de Britse premier heeft, volgens de heer Menzies, de Tunku de overdracht aan Indonesië als vooropgesteld einddoel van zijn plan laten vallen.

Reacties op bemiddelingspogingen van de Tunku

1. In Canada. De Canadese regering heeft, volgens de ontvangen berichten, de Malayaanse M.P. ingenen dele aangemoedigd. Ze heeft zich niet tot principiële uitspraken laten verleiden. In Canadese kringen acht men de denkbeelden van de Tunku moeilijk te verwezenlijken.

2. In de Verenigde Staten. De reacties van de kant van de Amerikaanse regering kunnen gekarakteriseerd worden als welwillend neutraal t.a.v. de plannen van de Tunku. De Amerikaanse regering heeft, op Nederlands aandringen, haar vertegenwoordiger te New York opdracht gegeven de Tunku te wijzen op het belang van de handhaving van het zelfbeschikkingsrecht van de bevolking van NNG.

De Tunku zelf vat, blijkens zijn uitlatingen tegenover de pers, de Amerikaanse reactie op als een morele steun voor zijn plannen.

3. Secretaris-Generaal VN. De heer Hammarskjöld heeft de Tunku allerminst aangemoedigd. Het denkbeeld van een trustschap werd door hem moeilijk te verwezenlijken geacht. Hij bleek echter niet afwijzend te staan tegenover het denkbeeld van het zenden van waarnemers naar NNG.

4. In Engeland. Van Britse regeringszijde is de Tunku te verstaan gegeven, dat handhaving van het zelfbestemmingsrecht aan iedere mogelijke oplossing ten grondslag zal dienen te liggen.

Trouwens

5. In Australië. De Australische regering, die evenals de Nederlandse regering, slechts van de bemiddelingspogingen doch niet van de concrete denkbeelden van de Tunku officieel op de hoogte werd gesteld, heeft zich beijverd de Malayaanse Premier van zijn pogingen af te brengen. Zowel bij de Britse als bij de Malayaanse regering zijn Australische stappen ondernomen erop gericht de Tunku te doen wijzen op de noodzaak van handhaving van het zelfbeschikkingsrecht en op de slechte kansen voor een trustschap. De Australische Premier heeft zich hiertoe zelfs met een persoonlijke boodschap gericht tot zijn Britse ambtgenoot.

6. In Indonesië. Hoewel het contact met Nasution de Tunku niet van zijn bemiddelingspogingen heeft doen afzien, en hij zelfs verklaard heeft te weten dat Soekarno gedeeltelijk met zijn denkbeelden accoord gaat, duiden officiële Indonesische reacties erop, dat iedere oplossing, welke niet op een uiteindelijke overdracht van NNG aan Indonesië, in enigerlei vorm, zal neerkomen, niet op Indonesische instemming zal kunnen rekenen.

De Indonesische regering heeft de bemiddeling als zodanig, onder het bovengenoemde voorbehoud, toegejuicht.

7. In Papoea-kringen. De reacties van de zijde van vooraanstaande Papoea's op het plan van de Tunku zijn tot dusver negatief geweest: Een in Nederland aanwezige Papoea-ambtenaar betoonde zich in een gesprek met de pers zeer afwijzend, terwijl ook in de onlangs in NNG gevormde politieke partijen de bemiddelingspogingen van de Tunku allerminst geestdriftig zijn ontvangen. Wel is onlangs uit een van de partijen in NNG het voorstel naar voren gekomen tot een driehoeksgesprek tussen Nederland, Indonesië en de Papoea's, doch dit voorstel werd terstond door een van de leiders van diezelfde partij gesavoueed.

Intussen dient bedacht te worden, dat de politieke ontwikkeling in NNG nog in een embryonaal stadium verkeert, zodat

thans aan uitlatingen van Papoea-zijde nog niet al te veel betekenis dient te worden toegekend.

III. Verdere plannen Tunku

In geval van een positieve Nederlandse reactie op zijn plannen neemt de Malayaanse Minister-President zich voor eerst de Australische regering te raadplegen, om daarna zich opnieuw tot Indonesië te wenden.

IV. Conclusies

1. De bemiddelingspogingen van de Tunku lijken niet in de laatste plaats ingegeven door zijn vrees voor het uitbreken van een militair conflict.
2. De Tunku heeft de Nederlandse regering wel aanstonds van zijn plan tot bemiddeling in kennis gesteld, doch niet van zijn concrete denkbeelden. Deze maakte hij wel aanstonds aan de Indonesische regering kenbaar.
3. Zijn plannen zullen wel neerkomen op een trustschap met als beherende mogendheden enige Aziatische staten, in welk verband gedacht wordt aan India, Ceylon en Malaya. Het denkbeeld van een uiteindelijke overdracht van Nederlands Nieuw Guinea, in enigerlei vorm, aan Indonesië, waarin zijn oorspronkelijke plan voorzag, heeft hij, ~~volgens betrouwbare bronnen~~ ^{naar alle waarschijnlijkheid} ~~inrichtingen, ontvangens uit betrouwbare bronnen~~ laten vallen. Aan te nemen valt dat zijn plannen ook zullen voorzien in een herstel van, c.q. compensatie voor Nederlandse belangen in Indonesië.
4. Hij kan waarschijnlijk rekenen op een welwillende neutraliteit

van de Verenigde Staten en op de steun van verscheidene Aziatische landen, o.a. India.

Van Britse zijde noch van de kant van de Secretaris-Generaal van de V.N. is steun te verwachten. Van Australische zijde zal hij waarschijnlijk sterke tegenkanting ondervinden.

5. Hij blijkt sceptisch te staan tegenover het Nederlandse beleid van een snelle ontwikkeling tot zelfbeschikking.

24 november 1960